

TEK HAZİNE KURUMLAR HESABI SİSTEMİ KAPSAMINDA ÜNİVERSİTELERDEKİ MUHASEBE UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ*

EVALUATION OF ACCOUNTING PRACTICES AT UNIVERSITIES UNDER THE SINGLE TREASURY INSTITUTIONS ACCOUNT SYSTEM

Salih TATAR

Araştırma Makalesi / Geliş Tarihi: 13.04.2023
Kabul Tarihi: 29.06.2023

Öz

2018 yılından itibaren uygulamaya geçilen Tek Hazine kurumlar hesabı sistemiyle birlikte kamuya ait nakit kaynaklarının Hazine aracılığıyla tek bir hesapta takip edilebilmesi ve söz konusu kaynakların banka hesaplarında atıl bir şekilde beklemesi önlenerek kamu nakit yönetiminin etkinliğinin ve verimliliğin artırılması hedeflenmiştir. Tek Hazine kurumlar hesabı sistemi kamu kurumlarının muhasebe departmanları tarafından gerçekleştirilen ödeme, tahsilat ve diğer muhasebe işlemlerini doğrudan etkilemiştir. Muhasebenin temel fonksiyonlarından biri olan raporlama fonksiyonu hesap planı çerçevesinde sınıflandırılmış bir şekilde dönem içinde gerekleştirilmif tüm işlemlerin dönem sonunda toplanarak sonuç çıkarmak ve kontrol etmek amacıyla özetlenmesidir. Kurum ve kuruluşlar söz konusu raporlar aracılığıyla planlama yapmakta ve kararlar vermektedir.Özel bütçeli sermayeler olan üniversiteler açısından bakıldığında muhasebe sisteminden elde edilen raporlar Sayıştay, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Yükseköğretim kurumu gibi kamu organları; üniversite yönetimi ve kamuoyu ile Kurum İçi Değerlendirme Raporu ve faaliyet raporu gibi çeşitli raporlar aracılığıyla paylaşılmaktadır. Söz konusu raporlamaların hazırlanmasında kullanılacak veriler ise muhasebe sistemi aracılığıyla sunulmaktadır. Bu sebeple muhasebe bilgi sisteminde ilgili verilere yönelik hesap planlarının olması önem arz etmektedir. Bu çalışmada üniversitelerin kullandığı hesap planlarında tek Hazine kurumlar hesaplarının alt kırılımlarının olması gerektiğine yönelik açıklamalar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tek Hazine kurumlar hesabı, muhasebe, raporlama, hesap verilebilirlik, şeffaflık

Jel Sınıflandırması: H21, H61, M49

Abstract

The single treasury institution account system, which has been implemented since 2018, aims to increase the efficiency and productivity of public cash management by preventing public cash resources from being tracked in a single account through the Treasury and preventing the said resources from waiting idly in bank accounts.The single treasury corporate account system has directly affected the payment, collection, and other accounting transactions carried out by the accounting departments of public institutions. The reporting function, one of the essential functions of accounting, is the summarization of all transactions performed during the period, classified within the framework of the chart of accounts, at the end of the period to draw conclusions and control them. Institutions and organizations plan and make decisions through these reports.In terms of universities with special budgets, the reports obtained from the accounting system are public bodies such as the Court of Accounts, the Ministry of Treasury and Finance, the Presidency of Strategy and Budget, and the Higher Education Institution; it is shared with the university administration and the public through various reports such as corporate evaluation report and the annual report. Therefore, the data to be used to prepare the above reports are presented through the accounting system. For this reason, it is essential to have charts of accounts for the relevant data in the accounting information system. Therefore, in this study, explanations were made that the reports of single treasury institutions should have sub-breakdowns in the charts of accounts used by universities.

Key Words: Single treasury institutions account, accounting, reporting, accountability, transparency

Jel Classification: H21, H61, M49

* **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2023; 8(2) ,475-490 / DOI: 10.29106/fesa.1282868

† İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, salihtutar@subu.edu.tr, İstanbul - Türkiye
ORCID: 0000-0002-1248-6234

1. Giriş

Tek Hazine kurumlar hesabı sistemine İşsizlik Sigortası Fonu dışındaki kamu idarelerinin sahip olduğu nakitlerin Hazineye toplanması amacıyla 8 Ağustos 2018 tarihinde alınan 17 nolu karar ile Tek Hazine Sistemi'ne geçecek olan kamu idareleri ve kullanılacak hesaplar belirlenmiştir (08.10.2018 tarihli 17 nolu karar). Tek Hazine hesabı uygulamasının temel amacı kamu kaynaklarının daha etkili kullanılmasıdır. Bu uygulama ile kamu hesaplarına ilişkin ödeme ve tahsilat işlemleri tek merkezden yurütulebilmekte ve takip edilebilmektedir.

Tek Hazine sisteminin uygulamasının sağladığı avantajlardan birisi kamu gelir ve giderleri arasındaki zaman ve yer uyumsuzluğunun önüne geçilmesidir. Zaman uyumsuzluğu, kamu giderleri süreklilik arz ederken kamu gelirlerinin bazılarının düzenli, bazılarının ise düzensiz şekilde gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır. Yer uyumsuzluğu ise; bazı kamu idarelerinde (özel bütçeli idareler, iller, üniversiteler vb.) gelir fazlası olurken bazılarında giderlerin daha fazla olmasıdır (Eğilmez, 2018). Tek Hazine sistemi ile tüm gelirlerin bir yerde toplanması ve tüm giderlerin tek bir yerden gerçekleştirilmesi gerek zaman gerekse yer uyumsuzluklarının denkleştirilmesi daha kolay ve etkin bir şekilde sağlanabilmektedir.

Ülkemizde tek Hazine hesabı sistemi ilk olarak 1972 yılında uygulanmıştır. Planlamadaki eksiklikler, teknolojinin gelişmesi ve ihtiyaçların değişmesi gibi konjonktürel değişiklikler neticesinde sistemin uygulanmasında üç önemli düzeltme gerçekleştirilerek tek Hazine hesabı sistemi günümüzdeki halini almıştır. Söz konusu değişikliklerin ilki 2007 yılında Hazine'nin kamu idarelerine ait ödeme ve tahsilat süreçlerinde daha aktif rol alabilmesi amacıyla Tek Hazine Cari Hesabı sisteminin yurürlüğe girmesiyle yaşanmıştır. Tek Hazine cari hesabı sisteminin uygulanmasında teknolojik problemler nedeniyle amaçlanan verim alınamamıştır. İkinci önemli değişiklik 2011 yılında kamu idarelerine ait olan hesaplar Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'na taşınarak hesapların merkezileşmesini sağlamak amacıyla Kamu Elektronik Ödeme Sistemine geçilmesiyle yaşanmıştır. Son değişiklik ise 2018 yılında tek Hazine hesabı sisteminin kapsamının genişletilmesi ve tek Hazine sisteminin uygulanma biçiminin ideal bir yapıya kavuşturularak kamu kurumlarına ait mali hareketlerin tek bir merkezden yönetilmesini sağlamak amacıyla Tek Hazine Kurumlar Hesabı sistemine geçilmesidir.

Çalışmada, öncelikle Türkiye'de uygulanan "Tek Hazine Hesabı" uygulamasının tarihi, amacı ve işleyiş biçimi incelenmiştir. Sonrasında güncel uygulama olan "Tek Hazine Kurumlar Hesabı" kapsamında uygulanması gereken muhasebesel süreçlerden bahsedilmiştir. Son olarak ise uygulamanın Şeffaflığını, raporlanabilirliğini, etkinliği ve verimliliği arttırmak amacıyla hesap önerilerinde bulunulmuştur. Çalışmada "Tek Hazine Kurumlar Hesabı"nın detaylı olarak incelenmiş olması ve uygulamaya yönelik önerilerde bulunulmuş olması hem literatüre hem de uygulamaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Tek Hazine Muhasebe Sisteminin Tarihsel Gelişimi

2.1. Muhasebe-i Umumiye Dönemi (1927-1972)

Fransa Genel Muhasebe Kanunu'ndan yararlanılarak düzenlenen 1050 Sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'nun amacı ilk modern bütçenin hazırlanması ve bütçe uygulamalarının planlanmasıdır. İlgili kanunda saymanlıklar tarafından gerçekleştirilen tüm tahsilat ve ödemelerin veznelere aracılığıyla yapılmasına karar verilmiştir (1050 Sayılı Kanun, Md. 16-18). Bu kanun çerçevesinde ödemeleri tahsilatlarından fazla olan saymanlıklar ödemelerini gerçekleştirirken veznelere bulunan tutar kadarını ödeyebilmekte, veznedeki bakiyeden fazla tutarlı ödemelerde ise Hazineden nakit talebi istemeleri gerekmektedir. Tahsilatları ödemelerinden fazla olan saymanlıkların ise ellerinde bulunan nakit fazlasını Hazineye aktarmaları gerekmektedir. Ancak söz konusu aktarım işlemi herhangi bir tarihe veya döneme bağlanmadığı için uygulamada aksaklıklar yaşanmasına neden olmuştur.

Muhasebe-i Umumiye Kanunu kamuya ait nakit akımlarının yer ve zaman bakımından denkleştirilmesinde problemler ortaya çıkarmıştır. Ödemeleri tahsilatlarından fazla olan saymanlıklar nakit sıkıntısı yaşarken, tahsilatı ödemelerinden fazla olan saymanlıklarda da nakit fazlası olarak kamu kaynaklarının kullanımında verimsizlikler yaşanmıştır (Can, 2020).

İlerleyen dönemlerde Hazinenin temel görevini yerine getirebilmesi açısından güncellemeler yapılmaya başlamıştır. Söz konusu değişikliklerin başında 18 merkezi saymanlığa günlük ödeme limitleri getirilmesi gelmektedir. Bu değişiklik ile saymanlıkların ödeme yaparken Hazine hesabından para almaları gerekmiştir (Köksal, 1989).

2.2. Tek Hesap Sistemi (1972-2007)

Tüm ülkede kamu tarafından gerçekleştirilen tahsilat ve ödemelerin, bankacılık sisteminden etkili bir biçimde faydalanılarak merkeze bildirilmesi ve bu işlemler sonucunda ortaya çıkacak nakit fazlalarının ve nakit eksikliklerinin doğrudan merkez tarafından takip edilmesini sağlamak amacıyla 1972 yılında tek hesap sistemine geçilmiştir. Bu sistemde, merkez tarafından tutulan "Tek Hazine Hesabı" aracılığıyla, tüm işlemlerin muhasebeleştirilmesini sağlanarak parasal işlemlerin takip edilmesi, yer ve zaman uyumsuzluğun ortadan kaldırılması hedeflenmiştir.

Tek hesap sistemi sadece genel bütçeli idarelerin tüm taşra birimlerini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir (07.07.1972 tarihli ve 4020 sayılı TCZB Genelgesi). İlk etapta defterdarlık, saymanlık müdürlükleri, mal müdürlükleri, gümrük saymanlıkları ve katma bütçeli idareler gibi kapsam dışında bırakılan saymanlıklar zamanla sisteme entegre edilerek Tek Hesap Sisteminin kapsamı genişletilmeye çalışılmıştır (Can, 2020).

Sisteme dahil edilen idarelerin ödeme ve tahsilatlarını günlük olarak banka üzerinden gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Genel bütçeli kuruluşlar bünyesindeki taşra birimlerinin bulunduğu yerde varsa T.C. Merkez Bankası (TCMB) şubelerinden aksi halde T.C. Ziraat Bankası (TCZB) şubelerinden yararlanılarak parasal işlemler gerçekleşmektedir (Erdener ve Cangöz, 2010). Tek hesap sistemi ile kamu idareleri ödemelerini gerçekleştirirken hesaplarında bakiye olup olmamasına dikkat edilmeden otomatik olarak gerçekleştirilmiştir. Tahsilatlarda ise tahsilatın gerçekleştiği gün söz konusu tutarlar bankaya yatırılarak kamuya ait ödeme ve tahsilat işlemleri sonucunda ortaya çıkan nakit fazlası ve eksiklikleri otomatik olarak TCMB tarafından takip edilmesi sağlanmıştır. Ancak kamu idarelerinin bakiyeleri bulunmamasına rağmen ödeme yapmaları Merkez Bankası ile Ziraat Bankası arasında borç-alacak ilişkisi doğmasına neden olmuştur. Bu ilişkinin tespit edilmesi amacıyla her hafta “hesaplaşma uygulaması” adı verilen Merkez Bankası ile Ziraat Bankası arasında mutabakat işlemleri gerçekleştirilmiştir (Karabulut, 2013). Ancak hesaplaşma sürecinde gerçekleşecek yanlışlıkların azaltılması, haberleşme maliyetlerinin düşürülmesi ve işlemlerin hızlandırılması amacıyla 1.000 liradan küçük rakamlar dikkate alınmaması kararlaştırılmıştır (Can, 2020).

Tek hesap sistemi kamu idarelerinin ödeme süreçlerini hızlandırmıştır, ancak yüklü ödeme taleplerinin bir anda ortaya çıkma ihtimali bankaların riskini arttırmıştır. Bu riski azaltmak ve bankaların yükünü hafifletmek amacıyla yüklü ödeme taleplerinde (illerde 300.000; diğerlerinde 100.000 liranın üstü) en az bir gün öncesinde bankalara bildirilmesi gerektiği düzenlemesi getirilmiştir. Ayrıca 1986 yılında Muhasebat Genel Müdürlüğü ve vergi dairesi saymanlıkları dışındaki saymanlıkların gerçekleştireceği 20 milyon liranın üstündeki ödemelerin taksitlendirilmesi uygun görülmüştür (Köksal, 1989).

Tek hesap sisteminde otomatik süpürme mekanizmasının olmaması tahsilat süreçlerinde aksaklıkların ve gecikmelerin yaşanmasına neden olmuştur. Merkez Bankası ve Ziraat Bankası arasındaki hesaplaşma uygulamasının haftalık olarak gerçekleştirilmesi süreçlerin daha da uzamasına ve karmaşıklaşmasına neden olmuştur. Taşra birimlerinin hesaplarında yeterli nakit olmamasına rağmen ödeme yapmalarına izin veren bu sistemde Hazine'nin taşra birimleri üzerindeki nakit yönetimine aktif bir biçimde müdahil olamamasına neden olmuş ve Hazine'nin Tek Hesap Sistemi üzerindeki kontrolü sınırlı kalmıştır (Can, 2020). Tüm bu sebeplerle 2007 yılında sistemde değişikliğe gidilerek “Tek Hazine Cari Hesabı Sistemi”ne geçilmiştir.

2.3. Tek Hazine Cari Hesabı Sistemi (2007-2011)

2007 yılında uygulanmaya başlayan Tek Hazine cari hesabı sistemi muhasebe birimlerinin gerçekleştireceği ödemelerde banka hesaplarındaki nakit mevcutlarına göre yapılması öngörülmüştür. Ayrıca Hazine tarafından yapılacak nakit dağıtım işlemleri Hazine Nakit Programı aracılığıyla muhasebe birimleri tarafından gönderilen nakit talepleri doğrultusunda gerçekleştirileceği belirtilmiştir (Tek Hazine Cari Hesabına İlişkin Protokol, 2007).

Tek Hazine cari hesabı sisteminin kapsamına genel bütçeli idarelerin taşra birimleri ve merkez muhasebe birimleri alınmıştır. Ancak teknolojik aksaklıklar ve sınırlılıklar sistem kapsamına alınan birimlerin finansal işlemlerde Merkez Bankası ve Ziraat Bankası hesapları olmak üzere iki farklı bankacılık yöntemi benimsemesine neden olmuştur. Merkez muhasebe birimleri TCMB'ndaki hesapları aracılığıyla tahsilat ve ödeme işlemleri gerçekleştirirken, taşra birimleri bu işlemleri TCZB'ndaki hesapları aracılığıyla yürütmüşlerdir (Can, 2020).

Tek Hazine cari hesabı sisteminde muhasebe birimlerinin ödeme ve tahsilat olmak üzere iki farklı hesabı bulunmaktaydı. Muhasebe birimleri bu hesapları kullanırken hiçbir şekilde ödeme hesabından para çekememekte ve ödeme hesabının tahsilat işlemlerinde kullanamamaktaydı. Ödeme sürecinde harcama birimi ödeme yapabilmek için muhasebe birimlerinin Hazine'den söz konusu ödemeye ilişkin nakit talep etmesi gerekmektedir. Hazine'de nakit aktarabilmek için TCMB Ankara şubesine ve TCZB Merkez şubesine ileterek ilgili harcama biriminin ödeme hesabına para aktarılmasını sağladı. Hazine'nin ödemeye onay vermesi ve nakit göndermesinin ardından muhasebe birimi tarafından muhabir bankaya ödeme talimatları iletilerek hak sahiplerine ödeme işlemleri gerçekleştirilirdi. Ödeme hesaplarına iade edilen veya farklı sebeplerle ödenmeyen tutarlar aynı gün TCZB Merkez şubesine ve oradan da Hazine'ye aktarılırdı (Karabulut, 2013).

Tek Hazine cari hesabı sistemi ile merkez muhasebe birimlerinin Ziraat Bankasındaki tahsilat hesapları kaldırılarak Merkez Bankasına devredilirken taşra birimlerinin tahsilat hesaplarında değişiklik yapılmamıştır. Bu nedenle merkez muhasebe birimlerinin ve taşra birimlerinin tahsilatları en fazla tahsilatın gerçekleştiği günü izleyen iş günü ilgili hesaplara aktarılırken vergi dairelerinin gerçekleştirdiği tahsilatlar haftada 1 kez aktarılacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca merkez muhasebe birimleri aktarımları TCMB'ndaki tahsilat hesabına aktarırken, taşra muhasebe birimleri ve vergi daireleri TCZB'ndaki tahsilat hesaplarına aktarım gerçekleştirmekteydi (Erdener ve Cangöz, 2010).

Tek Hazine cari hesabı sisteminde merkez muhasebe birimleri tarafından gerçekleştirilen parasal işlemler Merkez Bankası aracılığıyla gerçekleştirilirken, taşra birimleri Ziraat Bankası aracılığıyla gerçekleştirmekteydi. Sistemde bu şekilde birimler arasında uygulamada farklılığın olması süreçlerin takip edilmesini ve bütüncül bir yaklaşımla

yönetilmesini zorlaştırmıştır. Bu durum merkez ve taşra muhasebe birimlerinin ödeme ve tahsilat işlemlerinin tek bir biçimde uygulanamamasına neden olmuştur. Söz konusu uygulama farklılıklarının ortadan kaldırılması ve sistemin etkin bir şekilde işlemesi için tüm işlemlerin elektronik ortamda anlık olarak gerçekteştirilmesi ve takip edilmesi amacıyla sistem revize edilmiştir (Can, 2020). 2011 yılında uygulamaya geçilen kamu elektronik ödeme sistemi ile süreçlerin elektronik ortamda gerçekteştirilmesi ve kayıt altına alınması sağlanarak süreçlerin hızlandırılması ve aksaklıkların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

2.4. Kamu Elektronik Ödeme Sistemi (2011-...)

Taşra ve merkezlerdeki muhasebe birimlerinin gerçekteştirdiği tüm ödeme ve tahsilat işlemlerinin tek bir merkezde toplanması ve tüm işlemlerin elektronik ortamda gerçekteştirilmesini düzenleyen kamu elektronik ödeme sistemine 2011 yılında “Genel Bütçe Kapsamında Kamu İdarelerinin Ödeme ve Tahsilat İşlemlerinin Elektronik Ortamda Gerçekteştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” ile geçilmiştir. Söz konusu sistemin temel amacı genel bütçe kapsamında bulunan kamu idarelerinin nakit ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu ihtiyaçların karşılanması, ödemelerin ve tahsilatın tek Hazine hesabına aktarılması gibi işlemlerin elektronik ortamda gerçekteştirilmesini sağlamaktır (27968 Sayılı Yazı, Md. 1, 2011).

Kamu elektronik ödeme sistemine geçilmesiyle tek Hazine cari hesabı sisteminde kullanılan ödeme hesaplarının tamamen elektronik ortama aktarılması sağlanmıştır. Ancak bu sistem tek Hazine sisteminin kapsamına yönelik bir değişiklik getirmemiş sadece operasyonel işlemlerin elektronik ortamda gerçekteştirilmesine yönelik yenilikler getirmiştir. Kamu idareleri ödeme işlemlerini Ziraat Bankasındaki hesaplar yerine Merkez Bankasında açılan hesaplar aracılığıyla gerçekteştirilmiştir. Bu sistemle muhasebe birimleri tarafından hazırlanan gönderme emirleri Merkez Bankasına elektronik olarak iletilmekte, Merkez Bankası ise bu emirler doğrultusunda EFT işlemleri gerçekteştirmekteydi. Ayrıca kamu elektronik ödeme sistemi ile muhasebe birimleri tüm gönderme emirlerini, hesap hareketlerini, hesap bakiyelerini, dekontları, hesap özetlerini ve gerçekteştirilemeyen gönderme emirlerine ait bilgileri elektronik ortamda görüntüleyebilmeleri sağlanmıştır.

Kamu elektronik ödeme sistemi merkez ve taşradaki muhasebe birimlerini ve vergi dairelerini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca 2011 yılına kadar uygulanan tek Hazine sistemi ile Maliye Bakanlığı’nın ve Merkez Bankasının bilişim sistemleri arasında entegrasyon sağlayarak bütüncül bir yapıya kavuşturmuştur.

Ödeme işlemleri gerçekteştirirken muhasebe birimleri muhasebe sisteminde ödemeye ilişkin nakit talepleri oluşturularak Hazineye iletilir. Hazine ise gün içerisinde ilgili tutarı muhasebe sistemi aracılığıyla muhasebe birimine nakit talebinin onaylandığı bilgisini gönderir. Bu arada muhasebe sistemi üzerinden elektronik ortamda nakit talebine ilişkin emirleri Merkez Bankasına gönderir. Merkez Bankası Hazine’den gelen gönderme emirlerine göre söz konusu nakdi Tek Hazine Ödeme Hesabı’ndan ilgili muhasebe birimine aktarır (KEÖS Uygulama Kılavuzu, 2011).

Tahsilat işlemlerinde ise muhasebe birimleri ve vergi daireleri Merkez Bankası’ndaki tahsilat hesabındaki tutarlar Merkez Bankası tek Hazine tahsilat hesabına aynı gün aktarılmaktadır. Merkez Bankasında bulunan tahsilat hesapları tek taraflı olarak çalışmakta ve hiçbir şekilde tahsilat hesaplarından ödeme gerçekteştirilememektedir.

Kamu elektronik ödeme sistemi kurum bazlı nakit talep verisi sunmak yerine muhasebe birim bazlı nakit talep verisi sunuyordu. Bu durum Hazinenin nakit aktarımlarını bütçe gerçekteşmeleri ile karşılaştırmasını zorlaştırmadan dolayı bütçe ve nakit programı arasındaki uyum sağlanmamasına neden olarak Hazinenin nakit yönetimini etkin bir şekilde gerçekteştirmemesine neden olmuştur (Can, 2020). Bu aksaklıkların önüne geçilmesi amacıyla 2017 yılında Bütünleşik Kamu Mali Yönetimi Bilişim Sistemi Projesi hayata geçirilmiştir. Bu yeni sistemde kurumsal bazda nakit talepleri Hazineye iletilmiş ve kamu idareleri tarafından gerçekteştirilen bütçe ve nakit giderleri karşılaştırılabilir hale gelmiştir.

2.5. Tek Hazine Kurumlar Hesabı Sistemi (2018-...)

28 Mart 2018 tarihli resmi gazete ile “Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun”a Tek Hazine Kurumlar Hesabı (THKH) tanımı eklenmiştir. Bu kanuna göre Tek Hazine Kurumlar Hesabı (THKH) işsizlik sigortası fonu hariç olmak üzere tüm kamu idarelerinin sahip olduğu mali kaynaklarının bütçenin gelir ve gider hesapları ile ilişkilendirilmeden karşılığı Hazineden alacak şeklinde kaydedilerek toplandığı ve Maliye Bakanlığı tarafından yönetilen hesapları ifade etmektedir (4749 Sayılı Kanun). Bu uygulama ile Hazine ve kurumlar arasında bir mülkiyet devri olmadan kamu kaynaklarının bütüncül bir şekilde yönetilmesi amaçlanmaktadır.

Kamuya ait nakit kaynaklarının Hazine aracılığıyla tek bir hesapta takip edilebilmesi ve söz konusu kaynakların banka hesaplarında etkisiz bir şekilde beklenmesi önlenerek kamu nakit yönetiminin etkinliğinin ve verimliliğin artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca Tek Hazine Kurumlar Hesabı sistemi ile toplanan nakitler Hazine’nin kullanımına bırakılarak ülkenin borç yönetiminin daha etkin bir şekilde yürütülmesi ve borçlanma maliyetlerinin düşürülmesi hedeflenmektedir. Kamu idareleri tarafından gerçekteştirilen harcamaların bir merkez tarafından kontrol edilerek daha planlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi de sağlanacaktır. Kamu idarelerine ait tüm nakitlerin

tek bir hesapta toplanarak nemalandırılması daha yüksek getiri sağlayacağından dolayı kamu kaynakları ile daha yüksek kazanç sağlanarak devlet bütçesine olumlu katkı da bulunulması uygulamanın hedefleri arasında yer almaktadır (Can, 2017).

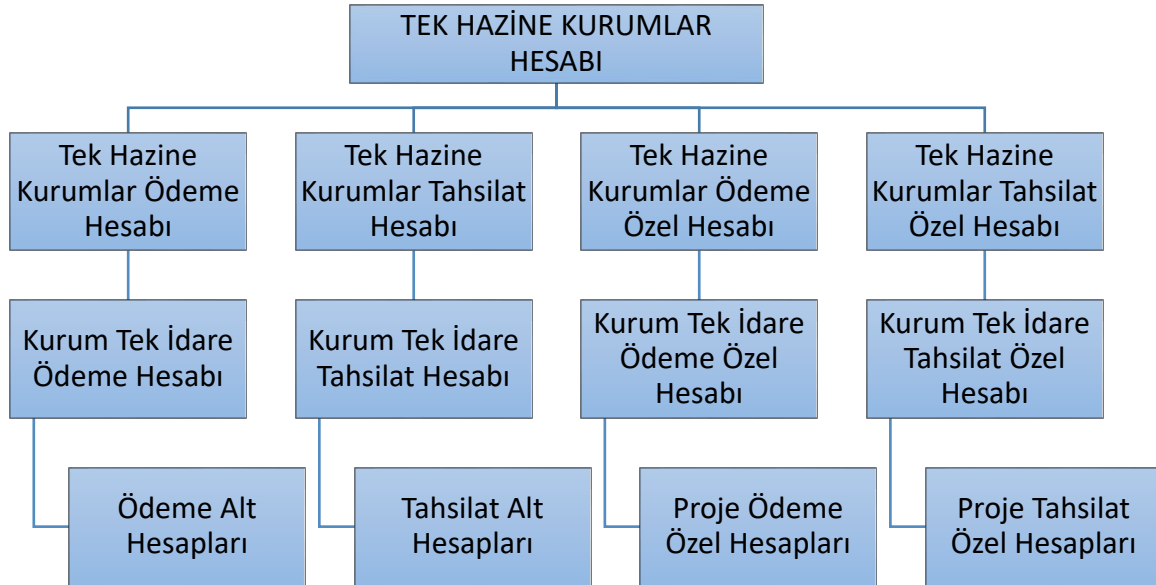
4749 sayılı kanununda tek Hazine kurumlar hesabı uygulamasının genel çerçevesi düzenlenmiştir. Yapılan değişiklik ile işsizlik sigortası fonu dışındaki tüm kamu kaynakları tek Hazine kurumlar hesabı kapsamına alınmıştır. Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamındaki kurumların katlanmak zorunda kaldığı tüm masraf ve maliyetler bakanlık tarafından karşılanacaktır. Hazine hesaplarında oluşacak nakit fazlalıkları Merkez Bankası ile birlikte Türkiye’de yerleşik kamu bankaları aracılığıyla nemalandırılacaktır. Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamında hangi kaynakların değerlendirileceğine yönelik belirleme yetkisinin kimde olacağı bu kanunda düzenlenmiştir. Tek Hazine kurumlar hesabı uygulaması ile elde edilen gelirler genel bütçenin B işaretli cetveline gelir olarak kaydedilecektir.

Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamına alınacak kamu idareleri Cumhurbaşkanlığı tarafından, genel bütçeli idareler, özel bütçeli idareler, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları, işsizlik sigortası fonu haricindeki bütçe dışı fonlar, mahalli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve Özel Kanunla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Kurulmuş Diğer Kamu Kurumları olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu idarelere ait döner sermayeler, bağlı ortaklıklar ve işletmelerine ait hesaplarda tek Hazine kurumlar hesabı sistemi kapsamına alınmıştır.

2.5.1. THKH Sisteminin İşleyişı

Tek Hazine kurumlar hesabı sisteminde, uygulama kapsamına alınmış tüm kamu kurumlarına ait hesaplar sıfır bakiye esasına dayalı olarak çalışmakta ve her akşam hesaplardaki tüm bakiyeler süpürülmektedir. Kamu idareleri tarafından Tek Hazine Kurumlar Hesabı Bilgi Sistemi (THBS) üzerinden nakit talepleri Hazine ve Maliye Bakanlığı’na iletilmektedir. Hazine ve Maliye bakanlığı bu nakit taleplerini konsolide ederek nakit programı hazırlar ve sonrasında talep eden kamu idarelerinin hesaplarına aktarır. Uygulama kapsamına alınan tüm kamu idarelerinin sıfır bakiye esasına dayalı olarak çalıştığı ödeme ve tahsilat hesapları bulunmakta ve tüm ödemeler ve tahsilatlar bu hesaplar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Hazine ve kamu idareleri arasındaki borç alacak ilişkisi ise THKH sistemine yönelik oluşturulmuş muhasebe hesapları aracılığıyla takip edilmektedir.

Uygulama kapsamındaki tüm kamu kaynağı Tek Hazine Kurumlar Hesabı olarak adlandırılan ana hesap aracılığıyla yönetilmektedir. Sistem içerisindeki tüm ödeme ve tahsilat gibi parasal işlemler bu ana hesap ile ilişkilendirilerek çalışmaktadır. Kurumlar tarafından talep edilen nakit bu hesap aracılığıyla kurumların Tek Hazine Kurumlar Ödeme Hesabına veya Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Özel Hesablarına aktarılmaktadır. Kamu idareleri tarafından gerçekleştirilen tahsilatlar ise yine benzer şekilde gün sonunda Tek İdare Kurumlar Tahsilat Hesabı veya Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Özel Hesabı aracılığıyla toplanmaktadır.

Şekil 1. THKH Sisteminin İşleyişinde Kullanılan Hesaplar

Yukarıdaki şekilde tek Hazine kurumlar hesabının işleyişinde kullanılan hesapların genel isimlerine yer verilmiştir. Tablonun birinci satırındaki tek Hazine kurumlar hesabı tüm sistemin ilişkili olduğu ana hesaptır. İkinci satırdaki hesaplara geldiğinde ise Hazine bakanlığının kullandığı ve tüm kurumlardan elde edilen ödemelere

ilişkin nakit taleplerinin toplanarak tek Hazine kurumlar hesabından aktarımın gerçekleştiği hesaptır. Tek Hazine kurumlar tahsilat hesabı ise sistemin içerisinde bulunan kamu kurumlarının hesaplarındaki bakiyelerin toplanıp tek Hazine kurumlar hesabına aktarıldığı hesaptır. Tablonun üçüncü satırında bulunan kurum tek idare ödeme ve tahsilat hesapları ise sistemde bulunan kamu kurumları tarafından kullanılan hesaplardır. Kurum tek idare ödeme hesabı Hazineden istenilen nakit talebi doğrultusunda aktarımın gerçekleştiği ve 3. Taraflara ödemelerin yapıldığı hesaptır. Kurum tek idare tahsilat hesabı ise kamu kurumlarının gün içerisinde gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucunda elde ettikleri kazançların aktarıldığı hesaplardır. Burada kalan tutarlar gün sonunda tek Hazine kurumlar tahsilat hesabına oradan da ana hesaba aktarılmaktadır.

şekilde gösterilen özel hesaplar ise ilgili mevzuat gereğince kamu idarelerinin bütçe dışı tahsilat ve ödeme işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla açılan banka hesaplarını ifade etmektedir. Proje özel hesaplar ise kurumlar arası anlaşmalar çerçevesinde açtırılmış bulunan dış proje kredi ve hibelerine ait tüm harcamaların karşılanabilmesi amacıyla her bir proje için açılmış hesaplardır. Sistemde tahsilatlar aşağıdan yukarıya doğru hareket ederken, ödeme süreci ise yukarıdan aşağıya doğru hareket etmektedir. Tek Hazine kurumlar hesabı sisteminde kamu idareleri tarafından yapılan ödeme işlemleri sadece ödeme hesapları aracılığıyla, tahsilatlar ise tahsilat hesapları aracılığıyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamındaki kamu idareleriyle Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında işlemlerden dolayı borç-alacak ilişkisi doğmaktadır. Bu borç alacak ilişkisinin takip edilebilmesi için her türlü işleme özgü çalıştırılması gereken muhasebe hesaplarının doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Tek Hazine kurumlar hesabı sistemine özgü olarak 135 kodlu Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar Hesabı ve 335 kodlu Tek Hazine Kurumlar Hesabından Borçlar Hesabı olmak üzere iki hesap açılmıştır. Bu hesaplardan 135 kodlu alacak hesabı kamu idarelerine ait olup da Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından değerlendirilen tutarlardan dolayı Hazineden olan alacakların kaydedildiği hesaptır. 335 kodlu borç hesabı ise Hazine'nin kamu idarelerine olan borçlarının kaydedildiği ve takip edildiği hesaptır.

Tek Hazine kurumlar hesabının temel dayanağı, kamu idarelerinin özerkliklerine zarar vermeden, kamu kaynaklarının tek bir merkezden yönetilmesidir. Kamu kurumlarından nakit taleplerinin alınması, nakit programının oluşturulması ve nakip talebinin karşılanması işlemleri Hazine tarafından aynı gün içerisinde gerçekleştirilmektedir. Bu sayede uygulama esnasında acil ödemelerini planlayabilen kamu idareleri ilgili nakit tutarları kendi ödeme hesaplarına aktarılmasını sağlayarak ödemelerini gerçekleştirebilmektedir (Can, 2018).

2.5.2. THKH Sisteminde Ödeme ve Tahsilat İşlemleri

Kamu idareleri günlük olarak planladıkları aylık nakit talep ve tahsilat tahminlerini her ay sonunda Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bildirmeleri gerekmektedir. Ancak kurumlar tarafından hazırlanan bu tahminler herhangi bir değişiklik durumunda revize edilebilmektedir. Dolayısıyla kurumlar tarafından Hazineye günlük olarak tahmine dayalı olarak gönderdikleri tablodan farklı miktarlarda nakit talebi gerçekleştirebilmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı kurumların nakit taleplerini kümülatif olarak ele alarak aylık nakit programını hazırlayarak kamu idarelerine bildirmektedir. Tamamen tahminlere dayalı olarak yürütölen bu sürecin her hangi bir bağlayıcılığı olmamasına rağmen Hazine'nin nakit programını planlayabilmesi açısından önemlidir.

Kamu idareleri gün içerisinde yapacakları ödeme için Tek Hazine Kurumlar Hesabı uygulaması üzerinden saat 10.30'a kadar bakanlıktan nakit talebinde bulunmaları gerekmektedir. Söz konusu saat özel durumlarda Hazine'nin verdiği karar sonucunda daha ileri saatlere alınabilmektedir. Ayrıca çok acil ödemelerde kamu idareleri Hazine ve Maliye Bakanlığı ile özel iletişime geçerek nakit talebinde bulunabilmesine rağmen bu durum çok tercih edilmemektedir. Nakit talebinde zaman kısıtının yanı sıra kamu idaresinin nakit talebi Hazine'deki alacağından fazla olmaması gerekmektedir. Hazine tarafından toplanan nakit talepleri gönderme emri talimatı ile Merkez Bankasına iletilmektedir. Merkez Bankası ise 16.30'a kadar (yarım iş günlerinde 12.15) kamu idarelerinin ilgili hesaplarına nakit aktarımını gerçekleştirmektedir. Ancak Merkez Bankası Hazine tarafından gönderilen gönderme emirlerini hiç bekletmeden kamu idarelerinin ödeme hesaplarına aktarmaktadır.

Kamu idarelerinin ödeme hesaplarına nakit gelmesiyle birlikte günlük ödeme işlemleri muhabir bankalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Muhabir bankalar kamu idareleri tarafından gönderilen gönderme emirlerine herhangi bir müdahalede bulunmadan işlemleri gerçekleştirirler.

Ödeme alt hesaplarından ilgili alıcıların hesaplarına çeşitli nedenlerle aktarılamayan tutarlar kurum tek idare ödeme hesabına aktarılır. En sık karşılaşılan aktarılamama işleminin nedeni kamu idareleri tarafından muhabir bankaya gönderilen gönderme emirlerindeki isim-IBAN uyumsuzluğıdır. Kurum tek idare ödeme hesaplarındaki tutarlar aynı gün 17.30'a kadar (yarım iş günlerinde 13.00) TCMB'deki Tek Hazine Kurumlar Ödeme veya Tek Hazine Kurumlar Ödeme Özel hesabına her hangi bir talimata ihtiyaç duyulmadan aktarılmaktadır. Kurumun ödeme hesabına 17.30'dan sonra herhangi bir iade vb. nedenlerle nakit gelmesi durumunda ertesi iş günü saat 10.00'a kadar Tek Hazine Kurumlar Hesabına aktarılır (Tek Hazine Kurumlar Hesabı Uygulamasına İlişkin Yönetmelik, 2018).

Ödeme süreci özetlenecek olursa kamu idareleri ödeme yapmak için Hazineden nakit talebinde bulunur, Hazine ilgili talebi Merkez Bankası'na iletir. Merkez Bankası kamu idaresinin ödeme hesabına parayı aktarır. Kamu

idareleri ödeme hesabından ödemeleri gerçekleştirir. Gün sonunda ödeme hesabında kalan bakiyeler tekrar Merkez Bankası hesabına süpürülür.

Sistemdeki tahsilat hesapları ise kamu idaresinden Hazine'nin Merkez Bankasındaki tahsilat hesabına doğru tek taraflı bir şekilde çalışmaktadır. Kamu idareleri tarafından tahsilat hesapları aracılığıyla gerçekleştirdikleri tahsilatlar her gün 17.30'a kadar (yarım işgünlerinde 12.30) TCMB'ndaki Kurum Tek İdare Tahsilat veya Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabına aktarılır. Kamu idareleri tarafından 17.30'dan sonra gerçekleştirilen tahsilatlar ise ertesi gün 10.00'a kadar aktarılmaktadır.

Kamu idarelerinin tahsilat ve ödeme hesaplarındaki bakiyeler Tek Hazine kurumlar hesabına aktarılması aşamasında herhangi bir talimata bağılı olmadan THKH uygulamasına ilişkin yönetmelik gereğı sistem tarafından süpürülmektedir (Tek Hazine Kurumlar Hesabı Uygulamasına İlişkin Yönetmelik, 2018).

2.5.3. THKH'nda Kullanılan Muhasebe Hesapları

Tek Hazine kurumlar hesabı sisteminin uygulanmasında kamu idareleri ile Hazine arasındaki borç-alacak ilişkisinin takibinin sağlanabilmesi ve tüm nakit hareketlerinin tek bir merkezden kontrol edilebilmesi amacıyla tek Hazine kurumlar hesabından alacaklar ve tek Hazine kurumlar hesabından borçlar olmak üzere iki hesap oluşturulmuştur.

Tablo 1: Özel Bütçeli Kuruluşlar Hesap Planları

ÜNİVERSİTELER ORTAK DETAYLI HESAP PLANI			
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR DETAYLI HESAP PLANLARI			
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR DETAYLI HESAP PLANLARI			
102			BANKALAR
102	10	1	Kurum Tek İdare Tahsilat Hesabı
102	10	2	Kurum Tek İdare Ödeme Hesabı
102	10	3	Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabı
102	10	4	Kurum Tek İdare Ödeme Özel Hesabı
135			TEK HAZİNE KURUMLAR HESABINDAN ALACAKLAR HESABI
135	1		Tek Hazine Kurumlar Ödeme Hesabı
135	1	1	Türk Lirası Cinsinden Alacaklar
135	2		Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Hesabı
135	2	1	Türk Lirası Cinsinden Alacaklar
135	3		Tek Hazine Kurumlar Ödeme Özel Hesabı
135	3	1	Türk Lirası Cinsinden Alacaklar
135	4		Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Özel Hesabı
135	4	1	Türk Lirası Cinsinden Alacaklar

Kaynak: Hazine Ve Maliye Bakanlığı (<https://muhasebat.hmb.gov.tr/hesap-planlari>)

Özel bütçeli kamu idarelerinin THKH kapsamında kullanması gereken hesap planları yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nı tarafından 2022 yılında yayınladığı hesap planlarından yararlanılarak hazırlanmış yukarıdaki tabloda Özel bütçe hesapları, düzenleyici ve denetleyici kurumların hesapları ve üniversitelerin hesapları gösterilmiştir. Sosyal güvenlik hesap planları ve mahalli idareler hesap planlarında THKH kapsamında yer almadığından dolayı o kurumlara ait hesap planlarında Tek Hazine hesapları bulunmamaktadır.

Tablo 2: Genel Bütçeli Kurumlar Hesap Planları

2022 YILI GENEL BÜTÇE ORTAK DETAYLI HESAP PLANI			
102			BANKA HESABI
102	5		Tek Hazine Cari Hesabı
102	5	1	Muhasebe Birimi Ödeme Hesabı
102	5	2	Muhasebe Birimi Tahsilat Hesabı
102	5	3	Merkez Bankası Nezdindeki Hazine Hesabı
102	5	4	Muhasebe Birimi Yurt Dışı Ödeme Hesabı

102	25			<i>Tek Hazine Kurumlar Hesabı</i>
102	25	1		Tek Hazine Kurumlar Hesabı (Ana Hesap)
102	25	2		Tek Hazine Kurumlar Ödeme Hesabı
102	25	3		Tek Hazine Kurumlar Ödeme Özel Hesabı
102	25	4		Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Hesabı
102	25	5		Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Özel Hesabı
102	30			<i>Tek Hazine Kurumlar Hesabı</i>
102	30	1		Tek Hazine Kurumlar Hesabı (Ana Hesap)
102	30	2		Tek Hazine Kurumlar Ödeme Hesabı
102	30	3		Tek Hazine Kurumlar Ödeme Özel Hesabı
102	30	4		Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Hesabı
102	30	5		Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Özel Hesabı
335				TEK HAZİNE KURUMLAR HESABINDAN BORÇLAR HESABI
335	1			<i>Tek Hazine Kurumlar Ödeme Hesabı</i>
335	1	1		Türk Lirası Cinsinden Borçlar
335	1	1	1	Fonlar
335	1	1	2	Özel Bütçeli Kuruluşlar
335	1	1	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar
335	1	1	4	Genel Bütçe Özel Hesap
335	1	1	5	Üniversite
335	1	1	6	Kalkınma Ajansları
335	1	1	90	Diğer
335	2			<i>Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Hesabı</i>
335	2	1		Türk Lirası Cinsinden Borçlar
335	2	1	1	Fonlar
335	2	1	2	Özel Bütçeli Kuruluşlar
335	2	1	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar
335	2	1	4	Genel Bütçe Özel Hesap
335	2	1	5	Üniversite
335	2	1	6	Kalkınma Ajansları
335	2	1	90	Diğer
335	3			<i>Tek Hazine Kurumlar Ödeme Özel Hesabı</i>
335	3	1		Türk Lirası Cinsinden Borçlar
335	3	1	1	Fonlar
335	3	1	2	Özel Bütçeli Kuruluşlar
335	3	1	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar
335	3	1	4	Genel Bütçe Özel Hesap
335	3	1	5	Üniversite
335	3	1	6	Kalkınma Ajansları
335	3	1	90	Diğer
335	4			<i>Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Özel Hesabı</i>
335	4	1		Türk Lirası Cinsinden Borçlar
335	4	1	1	Fonlar
335	4	1	2	Özel Bütçeli Kuruluşlar

335	4	1	3	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar
335	4	1	4	Genel Bütçe Özel Hesap
335	4	1	5	Üniversite
335	4	1	6	Kalkınma Ajansları
335	4	1	90	Diğer

Kaynak: Hazine Ve Maliye Bakanlığı (<https://muhasebat.hmb.gov.tr/hesap-planlari>)

- **135 Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar**

Tek Hazine kurumlar hesabından alacaklar hesabı kamu idarelerinin THKH kapsamında mali kaynaklarının Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından değerlendirilmesinden dolayı Hazine'den olan alacaklarını izlemek amacıyla kullanılmaktadır. Alacakların izlendiği bir hesap olması nedeniyle genel ve merkezi yönetim çerçeve hesap planlarında 13 kurum alacakları hesap grubunun altında yer alan 135 Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar Hesabında takip edilmektedir.

Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamında 135 kodlu hesabın çalıştırılması gereken nakit işlemleri, kamu idarelerinin THKH'na süpürülen tahsilat, iade vb. her türlü mali kaynağını ifade etmektedir. Nakit dışı işlemler ise Hazine yardımı gibi genel bütçeden transfer niteliğinde olarak ilgili kurumlara aktarılması için tahakkuka bağlanmış bütçe gider kaleminden Bakanlıkça nakit programına alınan ve kuruma aktarılacak nakit tutarlarını ifade etmektedir (Can, 2018).

Aktif karakterli bir hesap olması nedeniyle, kamu idareleri tarafından tek Hazine kurumlar hesabına aktarılan tüm mali kaynaklar kurumun nakit varlığını azaltarak alacaklarını arttırmaktadır. Bu çerçevede, gerçekleşen tüm süpürme işlemlerinde kurumun nakit varlığı alacak kaydedilerek azaltılırken, 135 kodlu hesaba borç kaydedilerek kurum alacakları arttırılır. Böylelikle kurumun mali kaynaklarında muhasebesel açıdan bir azalma olmayıp, sadece kurumun aktifleri arasında yer değişikliği olmaktadır. Kamu idarelerin Tek Hazine kurumlar hesabındaki mali kaynakları azaldığında ise 135 kodlu hesap alacaklandırılarak azaltılır. Kamu idarelerinin nakit talepleri Hazine tarafından karşılandığında 135 kodlu hesaba alacak yazılarak bu hesaptaki varlıklar azaltılır.

135 kodlu tek Hazine kurumlar hesabından alacaklar hesabını Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Rekabet Kurumu, Bankacılık ve Denetleyicilik Kurumu (BDDK) gibi düzenleyici ve denetleyici kurumlar; Savunma ve Sanayi Bakanlığı, Atatürk Kültür Merkezi, Karayolları Genel Müdürlüğü ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) gibi özel bütçeli kurumlar ve üniversiteler kullanmaktadır. 135 kodlu hesabın alt hesaplarına ilişkin açıklamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar Hesabının Alt Hesapları

Hesap Kodu	Hesap Adı	Açıklama
135.01.01	Tek Hazine Kurumlar Ödeme Hesabı	Kamu idarelerinin bütçelerinden yapılan ödemelere yönelik olarak Muhabir Banka nezdinde kamu idareleri adına TL cinsinden açılan ödeme hesabıdır.
135.02.01	Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Hesabı	Kamu idarelerinin bütçeleri kapsamında yapılan tahsilatlara yönelik olarak TCMB nezdinde kamu idareleri adına TL cinsinden açılan ve Muhabir Bankada ve diğer yurt içi bankalarda kamu idaresince açılmış olan tahsilat alt hesaplarında biriken tutarların aktarıldığı tahsilat hesabıdır.
135.03.01	Tek Hazine Kurumlar Ödeme Özel Hesabı	Kamu idarelerinin belirli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi veya projelerin desteklenmesi amacıyla açılan özel hesaplarından yapılan ödemelere yönelik olarak Muhabir Banka nezdinde kamu idareleri adına TL cinsinden açılan ödeme hesabıdır.
135.04.01	Tek Hazine Kurumlar Tahsilat Özel Hesabı	Kamu idarelerinin belirli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi veya projelerin desteklenmesi amacıyla açılan özel hesaplardan yapılan tahsilatlara yönelik olarak TCMB nezdinde kamu idareleri adına TL cinsinden açılan ve Muhabir Bankada ve diğer yurt içi bankalarda kamu idaresince açılmış olan tahsilat alt hesaplarında biriken tutarların aktarıldığı tahsilat hesabıdır.

- **335 Tek Hazine Kurumlar Hesabında Borçlar**

Tek Hazine kurumlar hesabından borçlar hesabı, kamu idarelerinin THKH kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından değerlendirilen mali kaynaklarına karşılık Hazine'nin kamu idarelerine olan borçlarını izlemek amacıyla kullanılmaktadır. Borçların izlendiği bir hesap olması nedeniyle genel ve merkezi yönetim

çerçeve hesap planlarında 33 Emanet Yabancı Kaynaklar hesap grubu altında yer alan 335 Tek Hazine Kurumlar Hesabında borçlar hesabında takip edilmektedir.

Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamında gerçekleştirilen nakit ve nakit dışı işlemlerden kaynaklanan kurum alacaklarının Bakanlık tarafından yükümlülük olarak takip edildiği 335 kodlu muhasebe hesabı kullanılmaktadır. Tek Hazine kurumlar hesabına kamu idarelerinin banka hesaplarından süpürülen tahsilat ve ödemelerden iadeler gibi her türlü mali kaynakları kapsamaktadır. Ayrıca Hazine yardımı gibi genel bütçenin transfer kaleminden kamu idarelerine aktarılmak üzere tahakkuka bağlanmış bütçe giderlerinden Bakanlık tarafından nakit programına alınmış ve ilgili ay içerisinde kamu idarelerine aktarılacak nakit tutarları bu hesapta takip edilmektedir (Can, 2018). Tek Hazine kurumlar hesabında borçlar hesabı Bakanlık tarafından takip edilen tutarlar için kullanıldığından pasif karakterli bir hesaptır. Bu sebeple Hazine hesaplarına süpürülen her türlü mali kaynak, Hazine'nin nakit varlığını arttırırken, Hazine'nin kamu idarelerine olan yükümlülüklerini de arttırmaktadır. THKH kapsamında gerçekleştirilen işlemler sonucunda Hazine'nin hem varlığı hem yükümlülüğü aynı miktarda artacak olması, kamu idarelerinin mali kaynaklarına ilişkin hak sahipliğinin Hazine'ye geçmeyeceğini göstermektedir. Hazine'nin THKH kapsamında kamu idarelerine olan borcunun azalması yani kurumlara nakit göndermesi halinde bu hesaba borç kaydı atılarak Hazine'nin yükümlülükleri azalmış olur.

335 kodlu hesapların alt kodlarına Türk lirası cinsinden borçlar veya Türk lirası cinsinden alacaklar hesabı ile başlamasının nedeni Tek Hazine Kurumlar Hesabı sistemine kamu idareleri tarafından kullanılan yabancı paralar sisteme henüz dahil edilmemiş olmasıdır. Yabancı paraların sisteme dahil edilmesine yönelik çalışmalar devam etmekle birlikte sürecin tamamlanması halinde yabancı paralar cinsinden borçlar ve yabancı paralar cinsinden alacaklar alt hesapları da açılacaktır.

Genel bütçeli idareler tarafından kullanılan hesap planındaki 335 kodlu hesapların alt hesaplar kurumlar bazında oluşturulmuştur. Bu doğrultuda fonlar, özel bütçeli kuruluşlar, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, genel bütçe özel hesapları, üniversiteler ve kalkınma ajansları olarak alt hesaplar açılmıştır. Son olarak da tüm bunların dışındaki Tek Hazine kurumlar hesabı sistemine dahil edilen kamu idarelerinin hesaplarının takip edildiği "Diğer" isimli alt hesap açılmıştır.

2.5.4. THKH Sisteminde Gerçekleştirilen İşlemlerin Muhasebe Kayıtları

Kamu kaynaklarının daha etkili ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla yürürlüğe konulan Tek Hazine kurumlar hesabı uygulaması kapsamında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin muhasebe kayıtları bu başlık altında incelenecektir. Başlık altında incelenecek işlemler kamu idarelerinin tahsilat işlemleri ve bu tahsilatın süpürülmesi ve ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi için nakit talep edilmesi, talep edilen nakidin gelmesi ve ödemenin gerçekleştirilmesidir. Ayrıca bu başlık altında sadece düzenleyici ve denetleyici kurumların, özel bütçeli idarelerin ve üniversitelerin nakit hareketlerine yönelik işlemlerin muhasebe kayıtları gösterilecektir. Yevmiye kayıtları üniversitelerde kullanılan hesaplar ve muhasebe kayıtları üzerinden örnekler verilecektir. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile özel bütçeli idarelere ilişkin muhasebe kayıtlarında da alt hesaplarda değişiklik gösterse de genel çerçevede üniversitelerdeki muhasebe kayıtlarıyla birebir aynı olmaktadır.

- Tahsilat İşlemleri

102.10.01 Tek Hazine Kurumlar		xx
Tahsilat Hesabı		
	600 İlgili Gelir Hesabı	xx
Ana hesaplara ilişkin tahsilat kaydı		
135.02.01 Türk Lirası Cinsinden		xx
Alacaklar		
	102.10.01 Tek Hazine Kurumlar	xx
	Tahsilat Hesabı	
İlgili tahsilatın tahsilat özel hesabına aktarılması kaydı		
102 İlgili Banka Hesabı		xx
	600 İlgili Gelir Hesabı	xx
Özel hesaplara ilişkin tahsilat kaydı		
102.10.03 Kurum Tek İdare		xx
Tahsilat Özel Hesabı		
	102.08. İlgili Banka Hesabı	xx
İlgili tahsilatın tahsilat özel hesabına aktarılması kaydı		
135.04.01 Türk Lirası Cinsinden		xx
Alacaklar		
	102.10.03 Kurum Tek İdare	xx
	Tahsilat Özel Hesabı	
Tahsilat özel hesabından Hazine hesabına aktarılması kaydı		

Tek Hazine kurumlar hesabı uygulaması kapsamında kamu idareleri tarafından belirli bir faaliyetin gerçekleştirilmesi veya projenin yürütülmesi amacıyla kullanılan banka hesapları aracılığıyla gerçekleştirilen herhangi bir tahsilat kaydına ait üç farklı muhasebe kaydı yapılması gerekmektedir. Bu kayıtlardan ilki söz konusu gelire ait tahsilatın gerçekleştirilmesidir. İkinci kayıt gerçekleştiren tahsilatla ilgili tutarın “Kurum Tek İdare Tahsilat Hesabına” veya “Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabına” aktarılmasıdır. Son kayıt ise kamu idaresi tarafından gerçekleştirilen tahsilatın Hazine’den olan alacaklarının gösterildiği “Türk Lirası Cinsinden Alacaklar” hesabına aktarılması veya diğer bir adıyla hesabın süpürülmesi kaydıdır.

Kamu idarelerinin özel hesapları dışındaki ana hesabı kapsamında gerçekleştireceği tahsilat işlemlerinde ise iki farklı hesap açılması gerekmektedir. Bunun sebebi Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan üniversitelere ait hesap planında sadece özel hesaplara ilişkin hesaplar TÜBİTAK projeleri, SAN-TEZ projeleri, Mevlana ve Farabi faaliyetleri gibi farklı alt hesaplara ayrılmasıdır. Bu açıdan üniversitelerin ana hesaplarına ilişkin tahsilat işlemlerinde doğrudan Kurum Tek İdare Tahsilat hesabını kullanarak tahsilat kaydı yapılmakta ve sonrasında söz konusu hesap alacaklandırılarak 135 kodlu “Türk Lirası Cinsinden Alacaklar” hesabı borçlandırılmaktadır.

- **Ödeme İşlemleri**

135.01.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
135.02.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
Ana hesaplardan yapılacak ödemeye ait nakdin Hazine’den talep edilmesi	
102.10.02 Kurum Tek İdare Ödeme Hesabı	xx
135.01.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
Ödeme hesabına Hazine’den paranın gelmesi	
103.02 Verilen Gönderme Emirleri Hesabı	xx
102.10.02 Kurum Tek İdare Ödeme Hesabı	xx
Ödemeye ilişkin gönderme emri oluşturulması	
Ödemeye ilişkin hesap	xx
103.02 Verilen Gönderme Emirleri Hesabı	xx
Ödemenin gerçekleşmesi	
135.03.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
135.04.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
Özel hesaplardan yapılacak ödemeye ait nakdin Hazine’den talep edilmesi	
102.10.04 Kurum Tek İdare Ödeme Özel Hesabı	xx
135.03.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
Ödeme özel hesabına Hazine’den paranın gelmesi	
108.09 Diğer eşitli Hazır Değerler	xx
103.02 Verilen Gönderme Emirleri Kaydı	xx
Kurum tek idare ödeme özel hesabından ödeme alt hesabına para aktarımı	
Ödemeye ilişkin hesap	xx
103.08 İlgili özel hesaba ilişkin gönderme emri hesabı	xx
Özel hesaptan yapılacak ödemeye ilişkin gönderme emri oluşturulması	
102.08 İlgili özel hesaba ilişkin ödeme hesabı	xx
108.09 Diğer eşitli Hazır Değerler	xx

Ödeme alt hesabına ilgili nakdin gelmesi

103.02 Verilen Gönderme Emirleri Kaydı	xx
102.10.04 Kurum Tek İdare Ödeme Özel Hesabı	xx
Kurum tek idare ödeme özel hesabından paranın çıkışı	
103.08 İlgili özel hesaba ilişkin gönderme emri hesabı	xx
102.08. İlgili özel hesaba ilişkin ödeme hesabı	xx

Ödeme alt hesabından paranın çıkışı

Kamu idarelerinin ana hesabı kapsamında gerçekleştireceği ödeme işlemlerinde dört farklı muhasebe kaydı yapması gerekmektedir. Bu kayıtlardan ilki ödemeye ilişkin nakdin Hazine'den talep edildiğine yönelik kayıttır. İkinci kayıt söz konusu talebin gerçekleşerek "Kurum Tek İdare Ödeme Hesabı"na ilgili nakdin gelmesine ilişkin kayıttır. Üçüncü kayıt ödemeye ilişkin gönderme emrinin oluşturulması ve son olarak da ödemenin gerçekleşmesi kayıdır.

Tek Hazine kurumlar hesabı uygulaması kapsamında kamu idareleri tarafından belirli bir faaliyetin gerçekleştirilmesi veya projenin yürütülmesi amacıyla kullanılan banka hesapları aracılığıyla gerçekleştirilen herhangi bir ödemenin kaydına ait yedi farklı muhasebe kaydı yapılması gerekmektedir. Ana hesaptan gerçekleştirilen ödeme işlemlerinden farklı olarak "Kurum Tek İdare Ödeme Özel Hesabı"na ilgili nakit geldikten sonra söz konusu tutarın ilgili ödeme özel hesabına aktarılması, ödeme özel hesabına ilgili nakdin gelmesi ve söz konusu aktarımın gerçekleşmesi kaydı yapılmaktadır.

Tüm bunların dışında IBAN-isim uyumsuzluğu, Hazine'den fazla nakit talep edilmesi ve ilgili ödemeye ait devlet teşvikinin bulunması gibi durumlarda ödeme hesaplarında kalan tutarlar her gün "Tek Hazine Kurumlar Hesabı Sistemi" kapsamında 135 kodlu Türk Lirası cinsinden alacaklar hesabına süpürülmektedir. Söz konusu süpürme işlemine ilişkin kayıtlar ise şu şekildedir.

- Hesaplarda kalan bakiyelerin süpürülmesi

135.02.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
102.10.02 Kurum Tek İdare Ödeme Hesabı	xx
Kurum tek idare ödeme özel hesabından paranın çıkışı	
102.10.03 Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabı	xx
102.08 İlgili özel hesaba ilişkin ödeme hesabı	xx
Kurum tek idare ödeme özel hesabından paranın çıkışı	
135.04.01 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar	xx
102.10.03 Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabı	xx
Kurum tek idare ödeme özel hesabından paranın çıkışı	

Ödeme özel hesaplarında ana hesaplardan farklı olarak öncelikle ödeme özel alt hesabından "Kurum Tek İdare Tahsilat Özel Hesabı"na aktarım gerçekleştirilmekte sonrasında ilgili hesap alacaklandırılarak 135 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar hesabı borçlandırılarak süpürme işlemine ilişkin kayıtlar y gerekmektedir. Bu işlemlerin nedeni Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamında kamu kurumlarının muhabir bankalardaki ödeme hesaplarının sıfır bakiyeli olarak çalışmasıdır.

3. Tek Hazine Kurumlar Hesabında Alt Kırımların Gerekliği

Muhasebe, bir kurum veya kuruluşun ekonomik faaliyetlerini yürütebilmesi için kaynaklar kullanırken, seçenekler arasından ilgili tarafların mantıklı ve uygun seçimler yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgileri sağlayan yaşamsal bir hizmet sunmaktadır (Cemalcılar ve Erdoğan, 1997: 14). Muhasebe bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgiyi üreten muhasebe sistemlerinin tasarlanması, bilgilerin kullanılması, analizi, yorumu ve raporlanmasını kapsayan bir süreçtir (Meigs vd. 1996: 27). Muhasebenin görevleri olarak nitelendirilen belgeleme, kaydetmek, sınıflandırmak, özetleyerek raporlamak, analiz etmek ve yorumlamak muhasebenin fonksiyonlarıdır

(Çanakçıoğlu, 2014:11). Muhasebe sisteminin çıktıları olan raporlar kuruluşlarının saptanan amaçlarına nasıl ve ne kadar ulaştığının değerlendirilmesini sağlar ve bu kapsamdaki bilgileri ilgili taraflara iletir.

Raporlama fonksiyonu hesap planı çerçevesinde sınıflandırılmış bir şekilde dönem içinde gerçekleştirilmiş tüm işlemlerin dönem sonunda toplanarak sonuç çıkarmak ve kontrol etmek amacıyla özetlenmesidir. Kurum ve kuruluşlar söz konusu raporlar aracılığıyla planlama yapmakta ve kararlar vermektedir. Elde edilen raporların analiz edilmesi ve yorumlanmasında da muhasebenin görev alanına girmesi modern muhasebe döneminin bir sonucudur (Özad, 2019). Analiz ve yorumlama fonksiyonuyla raporlardan elde edilen bilgiler kendi arasında ilişkilendirilmekte ve analiz edilmektedir. Bu analiz sonuçları ise yöneticilerin ve karar vericilerin kurum ve kuruluşların gerçekleştirdikleri faaliyetleri değerlendirilmesinde, kontrol edilmesinde, bütçelerin hazırlanmasında, planlamaların yapılmasında ve karar verilmesinde kullanılmaktadır.

Muhasebe süreci sonucunda elde edilen raporlar kurum ve kuruluşların sahipleri, yöneticileri, çalışanlar, sendikalar, kredi kuruluşları, devlet, meslek kuruluşları, kamuoyu ve meslek kuruluşları gibi iç ve dış çevreyle paylaşılmaktadır. Özel bütçeli sermayeler olan üniversiteler açısından bakıldığında muhasebe sisteminden elde edilen raporlar Sayıştay, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Yükseköğretim kurumu gibi kamu organları; üniversite yönetimi ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Üniversitelerin muhasebe kayıtlarına ilişkin veriler bütçe hazırlığı aşamasında, faaliyet raporlarının hazırlanmasında, kurumsal zeka gibi bilgi yönetim sistemlerinin oluşturulmasında, performans programının hazırlanmasında ve kurumsal iç değerlendirme raporunun hazırlanmasında kullanılmaktadır.

Kurumsal İç Değerlendirme Raporu (KİDR), kurumların yıllık iç değerlendirme süreçlerinin takip edilmesi amacıyla her yıl hazırlanmakta ve Yükseköğretim Kalite Kuruluna (YÖKAK) sunulmaktadır. KİDR raporunun amacı, kurumların güçlü ve zayıf yönlerini tanımlarına ve kendilerini geliştirmeye yönelik katkı sağlamaktır. Ayrıca kurumun paydaşlarıyla olan iletişimini ve işbirliğini geliştirilmesi, öz değerlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve kalite güvenesi kültürünün benimsenmesi ve yaygınlaşması amacıyla kullanılmaktadır (KİDR Hazırlama Kılavuzu, 2022).

Performans Programı kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasının yanı sıra mali saydamlık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin ön plana çıkarılması amacıyla geliştirilen performans esaslı bütçeleme sistemiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Performans esaslı bütçeleme sisteminin temel unsurları stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporlarıdır. Performans programları ve stratejik plan aracılığıyla kamu kurumlarının temel hedefleri ve bu hedefler için gerekli olan kaynak ihtiyaçları arasındaki ilişki kurulmaktadır. Kamu kurumlarının hedefleri ile gerçekleşmeler arasındaki bağlantı ise faaliyet raporlarıyla kamuoyuna açıklanmaktadır. Performans programlarında stratejik planda yer alan orta ve uzun vadeli hedeflere yönelik yıllık hedefler, hedefleri gerçekleştirmek için gerçekleştirilerek faaliyetler ve tüm bunlara yönelik ihtiyaç duyulan kaynaklar yer almaktadır (Performans Programı Hazırlama Rehberi, 2009).

Performans esaslı bütçe sisteminin uygulamaya geçilmesiyle birlikte program bütçe sistemiyle bütünleştirilmiş bir model geliştirilmiştir. Performans bütçe sistemine geçilerek bütçe sisteminin ve sınıflandırılmaların düzenlenmesi, kamu kaynaklarıyla hizmetleri arasındaki ilişkinin kurulması ve harcama önceliği geliştirilmesi, bütçenin girdi odaklı değil sonuç odaklı bir yaklaşımla ele alınması, bütçenin daha anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve değerlendirilebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır (Program Bütçe Hazırlama Rehberi, 2019).

Özel bütçeli kamu kurumlarından olan üniversiteler tarafından hazırlanan faaliyet raporları ise 26111 sayılı “Kamu idarelerince hazırlanacak faaliyet raporları hakkında yönetmelik” gereğince hazırlanmaktadır. Raporun temel amacı kamu idarelerinin hesap verilebilirliğini, süreçlerin şeffaflığını ve kamuoyunun aydınlatılmasını sağlamaktır. Faaliyet raporları hazırlanırken faaliyet raporlarının mali saydamlık ve hesap verilebilirlik ilkeleri çerçevesinde hareket edilmesi gerekmektedir. Faaliyet raporlarında yer alan bilgilerin doğru, güvenilir ve tarafsız olmasının yanı sıra ilgili kişilerin ve kamuoyunun anlayabileceği şekilde açık, anlaşılır ve sade bir dille hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca faaliyet raporlarında bahsedilen faaliyetler tüm yönleriyle açıklanmakla birlikte sadece bir yıllık faaliyetlerin sonuçlarını gösterecek şekilde hazırlanmalıdır. Faaliyet raporlarının önceki yıllarla karşılaştırılabilir nitelikte hazırlanması da önem arz etmektedir (Faaliyet Raporu, 2022).

Kurumsal zeka ise bazı kuruluşlarında kurumların verimliliklerini arttırmak amacıyla farklı platformlar, uygulamalar ve sistemler aracılığıyla elde ettikleri verileri anlamlı ve kullanışlı bilgilere dönüştürmek amacıyla gerçekleştirilen sürece verilen isimdir. Hali hazırda işlenmemiş ham verileri analiz eden kurumsal zeka; veri madenciliği, veri depolama, veri analizi ve raporlama gibi fonksiyonları yerine getirmektedir. Kurumsal zekanın temel amacı kurum ve kuruluşların geçmiş dönemdeki faaliyetleri ile mevcut durumu karşılaştırarak geleceğe yönelik tahminlerde bulunmaktır. Kurumsal zeka aracılığıyla elde edilen raporlar ile kurum performansının yanı sıra karar verme sürecinin etkinliğini ve verimliliğini de arttırmaktadır (Ayvaz, 2017).

KİDR, Performans Programının ve faaliyet raporunun hazırlanması, program bütçe çalışmalarının gerçekleştirilmesi, kurumsal zeka gibi bilgi yönetim sistemlerine veri yüklenmesi, planlama ve bütçeleme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, teşvik ve desteklerin belirlenmesi gibi kamu kurumları tarafından gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin veriler muhasebe sistemi aracılığıyla sunulmaktadır. Ancak tüm bu verilerin muhasebe sistemi tarafından takip edilebilmesi ve doğru verilerin sunulabilmesi için muhasebe hesap planında ilgili alt hesapların bulunması gerekmektedir.

Tek Hazine kurumlar hesabı sistemine geçilmesiyle birlikte diğer kamu kurumlarında olduğu gibi üniversitelerdeki yabancı para cinsli bakiyeler hariç tüm bakiyeler Hazine tarafından sprlmekte ve takip edilmektedir. Hazine ve maliye bakanlığı tarafından niversiteler tarafından kullanılması için yayımlanan hesap planında 135 Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar hesabı yer almaktadır. Üniversitelerin amaçlarından ve performans göstergelerinden biri proje üretmek ve gerçekleştirmektir. Bu sebeple niversite performansının değerlendirilmesi, faaliyetlerinin kamuoyuna duyurulması, elde ettiği dış kaynakları nasıl kullandığı ve nerelerden elde ettiği gibi konularda da bilgiye ulaşabilmesi ve paylaşabilmesi gerekmektedir. Ayrıca yukarıda belirtilen raporlarda niversite tarafından gerçekleştirilen i ve dış kaynaklı projeler, sanayi işbirliği projeleri, dış kaynaklı AR-GE gelirleri ve harcamaları gibi verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gerekliliği yerine getirmekle görevli olan mevcut muhasebe sisteminde konuyla ilgili alt hesapların bulunmaması nedeniyle aksaklıklar ortaya çıkabilmekte ve söz konusu verilerin manuel olarak Office programları aracılığıyla takip edilmesine neden olmaktadır. Tek Hazine kurumlar hesabı kapsamında hem ödeme hem de tahsilat alt hesapları aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi açılması kamusal faaliyetlerin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak açısından yerinde olacaktır.

Tablo 4: Önerilen Alt Hesaplar Ve Kodları

135	3			Tek Hazine Kurumlar deme zel Hesabı
135	3	1		Türk Lirası Cinsinden Alacaklar
135	3	1	1	TÜBİTAK zel Hesaplarına İlişkin deme özel alt Hesabı
135	3	1	2	SAN-TEZ Projelerine Akt. Tutarlara İlişkin deme özel alt Hesabı
135	3	1	3	BAP zel Hesaplarına İlişkin Alacaklar Hesabı
135	3	1	4	Farabi Değişim Prog. Desteklenmesine İlişkin deme özel alt Hesabı
135	3	1	5	Afet ve Acil Durum Harcamalarına İlişkin deme özel alt Hesabı
135	3	1	6	Kalkınma Ajanslarınca Desteklenen Projelere İlişkin deme özel alt Hesabı
135	3	1	7	Mevlana Değişim Programına İlişkin deme özel alt Hesabı
135	3	1	8	Gençlik ve Spor Bak. Destekli Projeler. deme zel alt Hesabı
135	3	1	9	İşletmelerde Mesleki Eğitim Gören ğrenci ücretleri ödeme özel alt Hesabı
135	3	1	10	Diğer zel hesaplara ilişkin ödeme özel alt hesapları
135	4			Tek Hazine Kurumlar Tahsilat zel Hesabı
135	4	1		Türk Lirası Cinsinden Alacaklar
135	4	1	1	TÜBİTAK zel Hesaplarına İlişkin Tahsilat zel alt Hesabı
135	4	1	2	SAN-TEZ Projelerine Akt. Tutarlara İlişkin Tahsilat zel alt Hesabı
135	4	1	3	BAP zel Hesaplarına İlişkin Tahsilat zel alt Hesabı
135	4	1	4	Farabi Değişim Prog. Desteklenmesine İlişkin Tahsilat zel alt Hesabı
135	4	1	5	Afet ve Acil Durum Harcamalarına İlişkin Tahsilat zel alt Hesabı
135	4	1	6	Kalkınma Ajanslarınca Desteklenen Projelere İlişkin Tahsilat zel alt Hs.
135	4	1	7	Mevlana Değişim Programına İlişkin Tahsilat zel alt Hesabı
135	4	1	8	Gençlik ve Spor Bak. Destekli Projeler. Tahsilat zel alt Hesabı
135	4	1	9	İşletmelerde Mesleki Eğitim Gören ğrenci cretleri Tahsilat zel alt Hs.
135	4	1	10	Diğer zel hesaplara ilişkin Tahsilat zel alt hesapları

Hazine ve maliye bakanlığının niversiteler için hazırladığı hesap planından yararlanılarak hazırlanan yukarıdaki alt hesaplar öneri tablosundaki 4 kırılımlı hesaplar ihtiyaçlar doğrultusunda daha da arttırılabilir. Ancak bu Şekilde tahsilat ve ödeme hesaplarındaki hareketler yıllık mizan alındığında daha detaylı bir Şekilde tespit edilebilecektir. Mevcut uygulamada BAP projeleri kapsamında gerçekleştirilen tahsilat ile TÜBİTAK tarafından gönderilen dış kaynaklı tahsilatların hepsi tek bir hesap olan 135.4.1 Türk Lirası Cinsinden Alacaklar hesabında gzlmektedir. Alt hesapların açılmasıyla birlikte toplam tahsilatların ne kadarının TÜBİTAK veya diğer kurumlar tarafından gönderildiği ne kadarının iç kaynaklardan aktarıldığı takip edilebilecektir.

4. Sonuç Ve Değerlendirme

Kamu kaynaklarının daha etkili ve verimli bir Şekilde kullanılması amacıyla yürürlüğe giren tek Hazine kurumlar hesabı ile kamu kurumlarının planlama, btleme ve denetleme faaliyetlerin de etkinliğinin arttırması amaçlanmıştır. Uygulama ile kamu kurumlarına ait hesaplardan gerçekleştirilecek ödeme ve tahsilat işlemleri tek

merkezden takip edilmektedir. Ayrıca tüm kamu kurumlarındaki TL bakiyeleri tek bir hesapta toplanarak söz konusu bakiyeden elde edilecek fayda maksimize edilmiştir. Tek Hazine sistemine geçilmesiyle birlikte kamusal gelir ve giderleri arasındaki yer ve zaman uyumsuzluğunun da önüne geçilmiştir (Eğilmez, 2018). Ayrıca Tek Hazine Kurumlar Hesabı sistemi ile toplanan nakitler Hazine'nin kullanımına bırakılarak ülkenin borç yönetiminin daha etkin bir şekilde yürütülmesi ve borçlanma maliyetlerinin düşürülmesi hedeflenmektedir. Kamu idareleri tarafından gerçekleştirilen harcamaların bir merkez tarafından kontrol edilerek daha planlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi de sağlanacaktır. Kamu idarelerine ait tüm nakitlerin tek bir hesapta toplanarak nemalandırılması daha yüksek getiri sağlayacağından dolayı kamu kaynakları ile daha yüksek kazanç sağlanarak devlet bütçesine olumlu katkı da bulunulması uygulamanın hedefleri arasında yer almaktadır.

Tek Hazine kurumlar hesabı sistemiyle birlikte Hazine'ye ve diğer kamu idarelerine olduğundan daha farklı sorumluluklar yüklenmiştir. Uygulama kapsamına alınan kamu idarelerinin günlük ve aylık nakit programı hazırlama ve nakit planlaması yapma gibi ilave sorumluluklar yüklenmiştir. Kamu idareleri tarafından gerçekleştirilen nakit programı ve planlaması ile kamu kaynaklarının daha etkin bir şekilde yönetilmesi sağlanmıştır. Tek Hazine kurumlar hesabının bir diğer katkısı ise kamu kurumlarındaki mali disiplini arttırmıştır ve kamu kaynaklarının daha verimli bir şekilde kullanılması sağlanmıştır.

Tek Hazine kurumlar hesabına geçilmesiyle birlikte kullanılacak hesap planları Hazine ve maliye bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Hazine ve maliye bakanlığının yayınladığı hesap planlarına bakıldığında mahalli idarelerin, denetleyici ve düzenleyici kurumların, özel ve genel bütçeli kamu kurumlarının ve üniversitelerin kullanması gereken muhasebe hesap planlarının paylaşıldığı görülmektedir. Hesap planları incelendiğinde 102 Bankalar hesabının alt hesapların sadece üniversitelere yönelik hazırlanan hesap planında olduğu görülmektedir. Söz konusu alt hesaplarda çoğunlukla dış kaynaklı projelerle ilgili hesap planlarıdır.

Üniversitelerin ana görevleri arasında eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek, bilimsel ve akademik çalışmalar yapmak ve topluma hizmet etmektir. Bu açıdan bakıldığında bilimsel ve akademik çalışmalar yapmak ve topluma hizmet etmek görevlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılacak en temel araç proje üretmek ve gerçekleştirmektir. Bu açıdan bakıldığında gerek Hazine tarafından düzenlenen hesap planına gerekse üniversitelerin performansını arttıracak unsurlara bakıldığında iç ve dış kaynaklı projelerin önemi karşımıza çıkmaktadır.

Üniversitelerin gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonuçları, yıllık performansları ve yıllık hedeflerine yönelik hazırladığı çeşitli raporlara farklı kurumlara ve kamuoyuna paylaşması gerekmektedir. Söz konusu raporlara örnek olarak Kurum İç Denetim Raporu, Performans Bütçe Rehberi, Performans Programı Raporu ve Faaliyet Raporu hazırlamaları ve sunmaları gerekmektedir. Ayrıca kurumsal zeka gibi bilgi yönetim sistemlerine ve genel durum değerlendirmesi gibi üst yönetimin karar almada ve performans değerlendirmede kullanacağı verilerin toplanması gerekmektedir.

Üniversiteler tarafından gerçekleştirilen projelere ilişkin hesaplarda gerçekleştirilen tahsilat işlemleri, ödeme işlemleri, projelerin bütçeleri ve söz konusu bütçelerin kaynakları gibi konulardaki bilgiler muhasebe bilgi sistemi aracılığıyla temin edilmektedir. Tek Hazine kurumlar hesabının projelerle ilgili alt kırılımlarının olmaması proje hesaplarıyla ilgili finansal bilgilerin muhasebe sisteminden değil kurum içindeki sorumlu personeller tarafından tutulan Office programları aracılığıyla kaydedilmesi takip edilmesi ve raporlanması gerekmektedir. Söz konusu verilerin Office programları aracılığıyla takip edilmesi raporlamada ve kontrolde hatalarla karşılaşma olası arttırmakta ve raporların karşılaştırılabilirliğini zayıflatılmakta ve zaman kaybına da neden olmaktadır. Bu sebeple üniversitelerde projelerle ilgili finansal olayların muhasebe sistemi aracılığıyla takip edilmesini sağlamak amacıyla Tek Hazine kurumlardan alacaklar hesabının alt kırılımlarının açılması önemli ve gereklidir.

Kaynakça

- AYVAZ, E. (2017), "Stratejik Maliyet Yönetimi ve İş Zekası", *Online Academic Journal of Information Technology*, 8(28), 7-26.
- CAN, B. (2020), Türkiye'deki Tek Hazine Hesabı Uygulamalarının Tarihsel Gelişimi, *Maliye ve Finans Yazıları*, (113), 11 – 46
- CAN, B. (2018), Tek Hazine Kurumlar Hesabı Sisteminin Muhasebe Kurgusu Ve Sistem Kapsamında Gerçekleştirilen İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi, *Muhasebe Ve Finans İncelemeleri Dergisi* 1, 2, 116 - 126
- CEMALCILAR Ö. ve Erdoğan N. (1997), *Muhasebe*, 4.baskı, İstanbul Beta Yayınları
- ÇANAKÇIOĞLU, M. (2014), *Finansal Muhasebe Yeterlilik ve Staj Sınavlarına Hazırlık Kitabı*, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayını, Yayın No: 157, İstanbul.
- ERDENER, G. ve Cangöz, M . (2010). Hazine Nakit Yönetimi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 1 (88), 1-36.
- Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerini Ödeme ve Tahsilat İşlemlerinin Elektronik Ortamda Gerçekleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar. (2011). *T.C. Resmi Gazete*, 27968, 18 Haziran 2011.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, Muhasebat Genel M¼d¼rl¼đ¼, Hesap Planları, <https://muhasebat.hmb.gov.tr/hesap-planlari>

<https://muhasebat.hmb.gov.tr/sunumlar/kamu-elektronik-odeme-sistemi-keos-egitimi>

<https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264514/1050-muhasebei-umumiye-kanunu.html>

<https://www.mahfiegilmez.com/2018/08/tek-Hazine-hesab-degisti.html>

KARABULUT, A. (2013). *Tek Hazine hesabi, seçilmiş ¼lke uygulamaları ve T¼rkiye ¼rneđi* (Hazine Uzmanlığı Yeterlilik Tezi). T.C. Başbakanlık Hazine M¼steřarlıđı, Ankara.

K¼KSAL, M. (1989). *Merkez Bankası-Hazine İlişkileri* (Devlet B¼te Uzmanlığı Araştırma Raporu). T.C. Maliye ve G¼mr¼k Bakanlığı, Ankara.

Maliye Bakanlığı (2009), Performans Program Hazırlama Rehberi, www.bumko.gov.tr/PEB

MEİGS R.F., Meigs W.B., Bettner M., ve Wittington M.R., (1996), *Accounting the Basis for Business Decision*, Boston: Irwin McGraw-Hill.

¼ZAD, S.(2019), Muhasebe Hileleri Ve ¼nlenmesi, T.C. Beykent ¼niversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼ İşletme Anabilim Dalı İşletme Y¼netimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Y¼ksek Lisans Tezi, İstanbul

T.C. Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve B¼te Başkanlığı (2019), Program B¼te Rehberi (Program Sınıflandırması Ve Performans Bilgisi), Eylül.

T.C. Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve B¼te Başkanlığı (2023), 2022 Yılı Faaliyet Raporu, şubat. <https://www.sbb.gov.tr/faaliyet-raporlari/>

Tek Hazine Cari Hesabına İlişkin Protokol. (2007). 31 Temmuz 2007.

T¼rkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Genelgesi. Tarih: 07.07.1972 Sayı: 4020.

Y¼ksek ¼đretim Kurumu (2022), Kurumsal İ Değerlendirme Raporu (KİDR) Hazırlama Kılavuzu, (S¼r¼m 3.1-14/12/2022)